

УДК 631.14.636.32/38

СТАН ВІВЧАРСТВА НА МИКОЛАЇВЩИНІ

*К.Д.Самойлик, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет*

Розглядається стан вівчарства на Миколаївщині. Зокрема, динаміка поголів'я овець в порівнянні зі змінами його в світі, основні показники виробництва продукції вівчарства в сільськогосподарських підприємствах регіону.

Рассматривается состояние овцеводства на Николаевщине. В частности, динамика поголовья овец в сравнении с изменениями его в мире, основные показатели производства продукции овцеводства в сельскохозяйственных предприятиях региона.

Постановка проблеми. В умовах ринку вівчарство може і повинно бути конкурентною галуззю тваринництва, оскільки воно, на відміну від інших галузей, дає різноманітну продукцію: вовну, баранину, смушки, овчину, молоко тощо. При цьому на утримання однієї голови овець витрачається менше коштів, оскільки вівці використовують найдешевші корми з сільськогосподарських та інших угідь, які непридатні для інших видів тварин. Проте в процесі реформування аграрного сектору економіки дана галузь виявилась найменш захищеною і практично знищена. Тому вивчення стану та ефективності виробництва продукції вівчарства, виявлення шляхів виходу галузі з кризового стану в умовах сьогодення є актуальним.

Мета і матеріали дослідження. Мета досліджень полягає в

з'ясуванні причин, які зумовили занепад галузі вівчарства в умовах Миколаївщини. Вихідними матеріалами для аналізу стану галузі слугували дані Держкомітету статистики України, Головного управління статистики в Миколаївській області, власні дослідження, літературні джерела.

Результати дослідження. Основною причиною занепаду галузі є негативний вплив руйнівних некерованих процесів вільного ринку, що проявилось у надзвичайно низьких цінах на продукцію тваринництва і, особливо, вівчарства [1, 2]. В цих умовах зріс монополізм переробних підприємств, які перестали приймати вовну від сільськогосподарських товаровиробників. Якщо в 1990 році переробним підприємствам відправлялась вся вовна, то з 2000 року такий канал реалізації для продукції вівчарства перестав існувати. Основними ж каналами реалізації стали стихійний ринок та реалізація населенню за земельні та майнові паї. Відсутність організованого ринку призвела до того, що ціна на продукцію вівчарства не покриває затрат на її виробництво. Так, в 2003 році ціна реалізації 1 ц вовни склала 397 грн., а вирощування овець на м'ясо лише 208 грн. за 1 ц. Для порівняння: середні ціни реалізації на худобу та птицю в області складають більше 350 грн. за 1 ц (включаючи вирощування овець). Це і стало основною причиною нерентабельного ведення галузі. Із збільшенням виробництва продукції — зростали збитки (табл. 1).

Таблиця 1

Збитковість виробництва продукції вівчарства в сільськогосподарських підприємствах за організаційно-правовими формами господарювання, 2003 р.

(в процентах)

Продукція	Недержавні сільськогосподарські підприємства	У тому числі				Державні сільськогосподарські підприємства
		господарські товариства	приватні підприємства	з них фермерські господарства	інші	
Вирощування овець на м'ясо	-49,4	-45,2	-53,8	-	-	-
Вовна	-72,8	-73,7	-69,3	-66,7	-76	-

Приведені дані в таблиці 1 показують, що галузь вівчарства на Миколаївщині є збитковою незалежно від організаційно-правових форм господарювання, включаючи новостворені агроформування ринкового типу — фермерські господарства. В державних сільськогосподарських підприємствах вівчарство зовсім ліквідовано. Із загальної кількості 328 недержавних агроформувань в 2003 році вівчарством займалося лише 30 господарств або 9,1%. Щорічні збитки від реалізації продукції вівчарства стали основною причиною ліквідації галузі. Поголів'я овець в Україні і в Миколаївській області катастрофічно скоротилось. Для порівняння темпів скорочення поголів'я в регіоні з такими в Україні та світі наведемо показники динаміки поголів'я овець (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка поголів'я овець, на кінець року

Показники	1990 р.	1996 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2003 р. в % до 1990 р.
Весь світ, млн. голів	1208,5	1074	1049,5	1031,1	1025	1024	84,7
Україна, млн. голів	7,9	3,2	1	1	1	0,9	11,4
Миколаївська обл., тис. голів	390,3	163,7	20,8	20,2	21,6	20,3	5,2

Дані таблиці 2 показують, що поголів'я овець в світі в 2003 році порівняно з 1990 роком скоротилося на 15,3%, в Україні — майже на 89%. В Миколаївській області овець залишилося лише 5,2% рівня 1990 року. Якщо в 1990 році тут було більше 390 тис. овець, то в 2003 році залишилося лише 20,3 тис. голів. Скоротилося поголів'я і в фермерських господарствах. Якщо в 1995 році поголів'я овець в фермерських господарствах сягало 1000 голів і тут вироблялось вовни 6 тонн, то в 2002-2003 рр. їх залишилось близько 300 голів, а вовни виробляється лише 1 тонна.

В останні роки суттєво зросли затрати праці та коштів на одиницю продукції, що пов'язано з погіршенням матеріально-технічної бази в галузі. Основні фонди тут зношені більше як на 80%, не надходять нові технічні засоби й устаткування, а тому всі виробничі процеси виконують вручну [1]. В структурі затрат на

виробництво продукції на корми припадає близько 60%, а тому створення кормової бази — основа для підвищення продуктивності овець та скорочення затрат на одиницю продукції (табл. 3).

Таблиця 3

Основні показники економічної ефективності вівчарства в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області

Показники	1996 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2003 р. в % до 1990 р.
Середній настриг вовни на 1 вівцю, кг	3,2	2,6	3,5	3,2	2,5	78,1
<i>Затрати праці на 1 ц, люд.-год.:</i>						
вовни	300	387	218	254	288	96
приросту овець	130	197	158	197	174	133,8
<i>Собівартість виробництва 1 ц, грн.:</i>						
вовни	1007	1560	1539	1194	1008	100
приросту овець	249	514	536	571	538	216,1
<i>Рівень збитковості, %:</i>						
реалізації овець на м'ясо	-42,7	-53,7	-25,1	-28,5	-49,4	+6,7 в.п.
вовни	-85,8	-83,5	-76,1	-69,5	-72,8	-13,0 в.п.

Дані таблиці 3 показують, що в сільськогосподарських підприємствах області продуктивність овець зменшилась порівняно з 1996 роком на 21,9%, значно зросли витрати праці та коштів на вирощування овець на м'ясо. Рівень збитковості галузі залишається дуже великим, що призводить до величезних збитків від реалізації продукції галузі.

Нинішня ситуація, що склалася в галузі, відзначається вже не просто зменшенням поголів'я овець, а незворотними витратами відтворної його частини — маточного поголів'я [2]. В області залишилося лише 10,3 тис. вівцематок, що дуже проблематично для подальшого відновлення поголів'я. В розрахунку на 100 вівцематок в сільськогосподарських підприємствах отримують близько 80 ягнят. Внаслідок тяжкого фінансового стану паралізована робота племінних господарств, продукція яких не знаходить попиту, а

тому цінне племінне поголів'я потрапляє на м'ясокомбінати. Практично розвалена добре відпрацьована свого часу система племінної роботи [2]. Зменшилась продуктивність овець і в усіх категоріях господарств. Якщо в 1990 році настриг вовни на вівцю складав 3,9 кг, то в 2003 році — 3,3 кг. Основною причиною зменшення продуктивності є погіршення кормової бази. В структурі посівів на кормові культури приходиться близько 10%, в той час як в 90-х роках цей показник складав майже 35%.

Висновки. По-перше, для подолання кризи в галузі вівчарства потрібна зацікавленість товаровиробників та держави у відродженні галузі, в основі якої повинно бути державна підтримка і стимулювання сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств у збільшенні виробництва продукції вівчарства на основі її інтенсифікації.

По-друге, формування ринкової інфраструктури у сфері виробництва та збуту продукції вівчарства, яка б забезпечила об'єктивні ціни на продукцію галузі, шляхом створення інтегрованих формувань, до яких належать сільськогосподарські виробники сировини, переробні підприємства і торговельні організації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Топіха І.Н., Самойлик К.Д. Ефективність вівчарства на Николаївщині // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - Випуск 1, т.1. - 2004. - С. 5-9.

Сокол О. Соціально-економічні результати реформування вівчарства в Україні // Тваринництво України. - 2004. - № 12. - С.5-9.